

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Jaarbericht 2010

Inhoud

Ten geleide 3

Selectie van het in 2010 afgeronde onderzoek

- Opsporen onder dekmantel 4
- Trends in recidive 5
- Ex-tbs'ers en recidive 6
- Veelplegers iets minder crimineel 7
- Huiselijk geweld in Nederland 8
- Salafisme in Nederland 9
- Sprekende en niet sprekende slachtoffers 10
- Raadpleging van een advocaat en het politieverhoor 11
- Misleidende handelspraktijken 12
- Hoe lossen burgers hun geschillen op? 13
- Arbeidsmigratie: beleid, gender en gezin 14
- Kosten van criminaliteit 15
- Bronvermelding van het beschreven onderzoek** 16

WODC-publicaties 2010

- Onderzoek en beleid 17
- Cahiers 18
- Fact sheets 19
- Memoranda 19
- Overig WODC 19
- Extern verricht onderzoek 20
- Wetenschappelijke publicaties van WODC-medewerkers 25

Bedrijfsvoering 29

Organisatie 30

Ten geleide

Zestig jaar geleden ontvouwde de Amerikaanse socioloog Robert Merton normen voor wetenschappelijk onderzoek. In zijn beschrijving van de “The Ethos of Science” gaat hij uit van een viertal begrippen Communalism, Universalism, Disinterestedness en Organized Skeptism.¹ Naast de normen die de methodologie en de statistiek betreffen, grijpen deze normen aan op het belang van openbaarheid van het onderzoek (‘communalisme’), het beoordelen van onderzoek alleen op de inhoud (‘universalisme’), het afwezig zijn van (eigen) belang dat in of met het onderzoek gediend wordt (‘disinterestedness’) en het open staan voor kritiek (‘georganiseerd scepticisme’). Niet toevallig vertonen de normen in De Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening² grote overeenkomst met die van Merton.

Het w o d c heeft deze normen hoog in het vaandel en leeft ze na. Dat gebeurt op verschillende manieren door de onderzoeken breed te verspreiden, ook via de media, de inzet van begeleidingscommissies, het publiceren in peer reviewed tijdschriften en zich op gezette tijden te onderwerpen aan visitatie.

Het w o d c is daarnaast, vanwege haar relatief korte afstand tot het Ministerie van Veiligheid en Justitie, ook actief op het terrein van het overdragen en waar nodig vertalen van onderzoeksbevindingen/kennis richting deze actoren. De onlangs benoemde nieuwe directeur van onze Amerikaanse zusterorganisatie, het National Institute of Justice (John Laub), vindt deze laatste taak van ons soort instituten zo belangrijk dat een groot deel van zijn nieuwe beleid daarop gericht is (‘translational criminology’).³

Om het digitale Jaarbericht van het w o d c ook inhoudelijk interessant te maken, presenteren we een twaalfstal voorbeelden van in 2010 afgesloten onderzoek. Het varieert van *Opsporen onder dekmantel* tot *‘Hoe lossen burgers hun geschillen op?’*. Ik hoop dat deze naar ‘meer smaken’.

In dit jaarbericht treft U verder een volledig overzicht aan van alle publicaties die in 2010 zijn verschenen. De rapporten zijn alle te downloaden via www.wodc.nl.

Prof. dr. Frans Leeuw
Directeur w o d c

1 Merton, R.K. (1973). The normative structure of science. In R.K. Merton & N.W. Storer (red.), *The Sociology of science: Theoretical and empirical investigations* (pp. 267- 278). Chicago/London: The University of Chicago Press.

2 VSNU-werkgroep (2004). *De Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening: Principes van goed wetenschappelijk onderzoek*. Geraadpleegd op 21 juni 2011: www.vsnu.nl/Media-item/Nederlandse-Gedragscode-Wetenschapsbeoefening.htm

3 www.nij.gov/about/director/welcome.htm

Opsporen onder dekmantel

Zijn undercoveroperaties een noodzakelijk kwaad? Of zijn ze onethisch en overbodig? Over deze vragen is discussie, maar over de feiten rond het omstreden opsporingsinstrument was tot voor kort nog maar weinig bekend. Het WODC deed onderzoek.

Undercoveroperaties onderscheiden zich van de meeste andere opsporingsinstrumenten doordat de betrokken rechercheur verdachten voorspiegelt iemand anders te zijn dan hij in werkelijkheid is. In Nederland gaat de politie niet heel vaak *undercover*. Als zij dit wel doet, worden soms resultaten geboekt die niet of moeilijk met andere middelen zijn te bereiken. Het misleidende karakter van dit instrument brengt kansen voor de opsporing met zich mee, maar maakt ook dat het omstreden is. Het WODC heeft de uitvoering en resultaten van undercovertrajecten in kaart gebracht.

Opbrengsten

In 2004 is in 34 opsporingsonderzoeken een undercovertraject ingezet. In twaalf van die 34 zaken heeft het undercovertraject een bijdrage geleverd aan de opsporing en/of berechting. In zeven zaken leverde het undercovertraject bewijs op dat is gebruikt bij de veroordeling van de verdachte(n). Naast arrestaties en veroordelingen blijken undercovertrajecten ook andersoortige resultaten voort te brengen. Zo heeft zo'n traject in vier zaken tot het inzicht geleid dat de verdenking die tegen de verdachte bestond

waarschijnlijk niet juist was. Ook dit is een waardevolle opbrengst, omdat na uitsluiting van een verdachte het opsporingsonderzoek zich op andere verdachten kan richten, of kan worden gestopt. In één zaak bracht het undercovertraject alleen sturende informatie op: het gaf een beeld van de criminele groepering en vergemakkelijkte de inzet van andere opsporingsinstrumenten.

Onvoorspelbaar

Een opvallend kenmerk van undercovertrajecten is de onvoorspelbaarheid waarmee de contacten tussen de undercoveragent en de verdachte verlopen. Dit komt het sterkst naar voren in operaties die een pseudokoop omvatten, zoals veel onderzoeken naar handel in drugs, wapens of gestolen goederen. Zo gaat een deel van de pseudokopen uiteindelijk helemaal niet door. Redenen hiervoor kunnen zijn dat de verdachte ondanks gemaakte afspraken niet kan of wil leveren, dat de handelswaar al verkocht is aan een andere koper, of dat uit de omstandigheden blijkt dat de verdachte vermoedelijk niet uit is op een *deal* maar op een *ripdeal*. Ook komt het voor dat een pseudokoop wel doorgaat maar de omvang kleiner is dan oorspronkelijk verwacht omdat het subject zijn toezeggingen – 'ik kan zo een container leveren' – niet kan nakomen.

Hoewel er ook zaken zijn waarin een undercovertraject zich onverwachts in een positieve richting ontwikkelt, leidt de onvoorspelbaarheid er in het algemeen toe dat trajecten langer duren of niet het beoogde resultaat bereiken. Het maakt het efficiënt zaken doen met criminelen in ieder geval niet eenvoudig.

Trends in recidive

Justitie zet zich in om de kans te verlagen dat daders terugvallen in crimineel gedrag. Voor sommige groepen zijn concrete streefcijfers geformuleerd. Het WODC onderzocht of men op koers ligt.

Het WODC berekent jaarlijks hoeveel van de verdachten die met justitie te maken kregen later terugvallen in crimineel gedrag. De verdachten zijn ingedeeld in vier groepen: volwassen daders die werden bestraft door het OM of door de rechter, minderjarigen die werden bestraft door het OM of door de rechter, volwassenen die gedetineerd zijn geweest en ex-pupillen van justitiële jeugdinstellingen. In dit onderzoek is gekeken naar jeugdigen en volwassenen die tussen 2002 en 2007 voor moesten komen in een strafzaak of zijn uitgestroomd uit een justitiële inrichting. Het onderzoek is gebaseerd op gegevens uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie. Dit betekent dat alleen de criminaliteit die onder de aandacht kwam van het Openbaar Ministerie in kaart is gebracht.

Streefcijfers

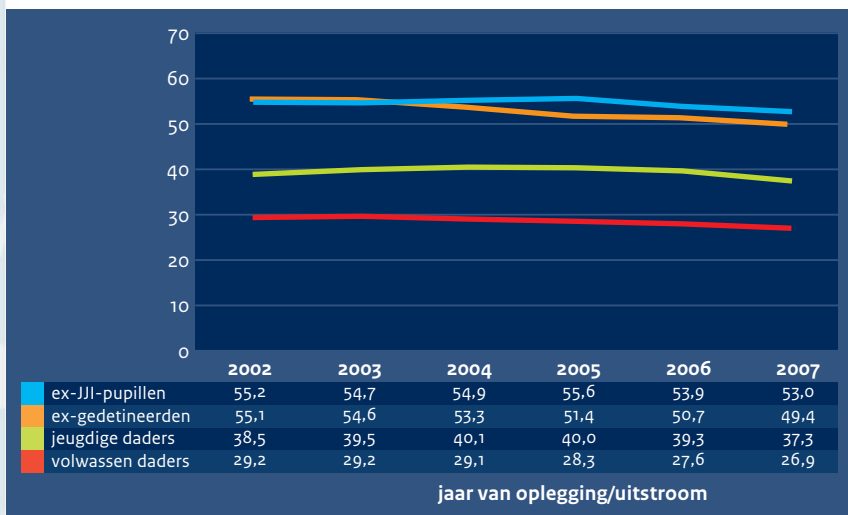
Voor twee groepen daders zijn concrete doelstellingen geformuleerd: de jeugdige justitiabelen en de volwassen ex-gedetineerden. Justitie wil dat de strafrechtelijke recidive in 2010 10 procentpunten lager ligt dan in 2002. De streefcijfers hebben betrekking op de terugval in de periode tot zeven jaar na ontslag uit de strafinrichting. Om het doel te bereiken moet de 2-jarige recidive onder de ex-gedetineerden met 7,7 procent dalen. Omgerekend gaat het onder jeugdige justitiabelen om 5,8 procent.

Cijfers

De figuur maakt duidelijk hoe het met de realisatie van de 'recidivedoelstelling' staat. Het gaat om een tussenstand; we beschikken nog niet over cijfers over justitiabelen uit de jaren 2008 tot en met 2010. De jeugdige justitiabelen vertoonden aanvankelijk een lichte stijging van het recidivepercentage, maar in de laatste twee jaar van de onderzoeksperiode zijn de resultaten gunstiger. Per saldo valt het recidivepercentage in 2007 1,2 procentpunt lager uit dan in 2002. De komende drie jaar zal blijken of de beoogde reductie van 5,8 procentpunten alsnog is gehaald. Voor de populatie van ex-gedetineerden is het beeld gunstiger. Voor de uitstromers uit 2002 bedroeg het recidivepercentage na twee jaar 55,1 en voor de groep die uitstroomde in 2007 49,4. Een positief verschil van 5,7 procentpunten.

Gewijzigd beleid

Het zou interessant zijn om te onderzoeken of de afname van de recidive een gevolg is van beleid. Zowel in de jeugdsector als in het gevangeniswezen zijn in de jaren die het onderzoek bestrijkt maatregelen getroffen om de terugval onder gedetineerden te helpen verlagen. Voorbeelden hiervan zijn de ontwikkeling van standaard screeningsmethoden, het creëren van een passend aanbod aan werkzame gedragsinterventies en een opschaling van de nazorg. Om een verband te kunnen leggen tussen deze 'persoonsgerichte aanpak' en de afnemende recidivecijfers, moet echter eerst een analyse worden gemaakt van de wijze waarop de maatregelen zijn uitgepakt op de werkvloer, op het niveau van de individuele daders.

De cijfers zijn gecorrigeerde recidivepercentages. Zij laten zien hoe de strafrechtelijke recidive zich in de vier sectoren heeft ontwikkeld los van veranderingen op achtergrondkenmerken als de sekse en leeftijd van de daders en het type delict waarvoor zij werden vervolgd. De cijfers staan ook los van schommelingen in de aangiftebereidheid en het landelijke ophelderingspercentage.

Ex-tbs'ers en recidive

Hoe vaak gaan ex-tbs-patiënten opnieuw in de fout? De laatste meting van de WODC-Recidivemonitor laat een lichte daling zien in het aantal gevallen van recidive. Voor deze trend zijn verschillende verklaringen mogelijk.

Het WODC onderzoekt periodiek de recidive van ex-tbs'ers. In 2010 werd onderzoek gedaan onder de ex-patiënten van wie de onvoorwaardelijke tbs-maatregel tussen 1974 en 2006 door de rechter werd beëindigd. De gegevens zijn afkomstig uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie. Met deze bron wordt alleen de criminaliteit die onder de aandacht komt van het Openbaar Ministerie in kaart gebracht.

Trends

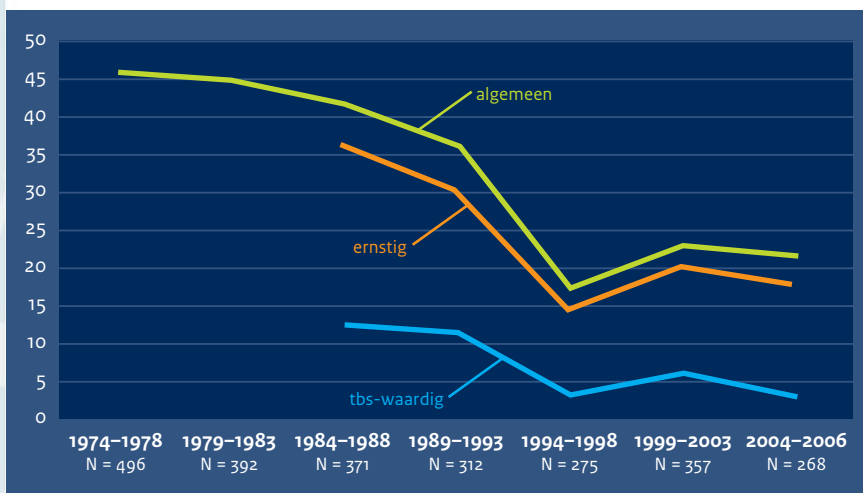
De figuur geeft de ontwikkeling van drie verschillende vormen van recidive te zien. De globale trend is steeds dezelfde. Na een duidelijke dip bij cohort 1994-1998 en een lichte stijging bij cohort 1999-2003, daalt de recidive van ex-terbeschikkinggestelden in de eerste twee jaar na hun vrijlating in cohort 2004-2006 weer licht. Dat geldt voor de algemene recidive, maar ook voor de 'ernstige' en de 'tbs-waardige' recidive. Het aantal ex-patiënten dat binnen twee jaar na ontslag uit de tbs ernstig recidiveert – vervolgd werd voor een misdrijf met een maximale strafdreiging van vier jaar of meer – is sinds 1984 gedaald van 35,9 procent naar 17,7 procent. De tweejarige tbs-waardige recidive – naar aanleiding van strafzaken die in principe een nieuwe tbs-maatregel hadden kunnen ople-

veren – nam in dezelfde periode af van 12,7 procent naar 3,4 procent.

Duiding van de cijfers

Hoe moeten de uitkomsten van deze tussenrapportage worden verklaard? Wellicht slaat de behandeling van de terbeschikkinggestelden de laatste jaren weer meer aan en is zij vaker succesvol. Maar er kan ook een selectie-effect optreden: patiënten blijven de laatste decennia veel langer vast zitten dan voorheen. Onder druk van de samenleving en de politiek zijn rechters en behandelaars in de loop der jaren voorzichtiger geworden met het in vrijheid stellen van tbs'ers. Alleen de patiënten met een relatief gunstige prognose worden ontslagen. Dit kan tot gevolg hebben gehad dat de recidive in de uitgestroomde populatie is gedaald.

Zeker is deze laatste verklaring echter evenmin. Voor het achterhalen van de betekenis van de cijfers moeten zij in verband worden gebracht met gegevens over de stoornissen van de patiënten en hoe die worden behandeld. Een eerste stap in die richting is gezet. In samenwerking met de forensisch psychiatrische centra ontwikkelt het Expertisecentrum Forensische Psychiatrie een landelijke databank voor de risicotaxaties die in de sector worden verricht. De uitkomsten van deze 'screenings' zullen worden gekoppeld aan de recidivecijfers van het WODC. Dit schept de mogelijkheid om de kans op recidive in de diverse subgroepen van ex-terbeschikkinggestelden met meer diepgang te bestuderen.

De figuur toont de percentages recidivisten in zeven opeenvolgende cohorten van ex-terbeschikkinggestelden. Onder de figuur staan de uitstroomaantallen. Het aantal ex-terbeschikkinggestelden in het laatste cohort is relatief laag omdat dit cohort nog geen periode van vijf jaar beslaat. Eind 2011 zal worden gerapporteerd over het volledige cohort 2004-2008.

Veelplegers iets minder crimineel

Het tegengaan van overlast door veelplegers is de laatste jaren een speerpunt geweest voor justitie. De meeste overlast wordt veroorzaakt door de zogeheten 'zeer actieve volwassen veelplegers'. Het w o d c constateert dat de aanpak van deze groep succes lijkt te hebben.

Onder zeer actieve veelplegers verstaan we personen tegen wie in een periode van vijf jaar meer dan tien processen verbaal zijn opgemaakt, omdat ze verdacht werden van een misdrijf. Programma's om de recidive van en overlast door veelplegers terug te dringen richten zich vooral op hen. Om ontwikkelingen binnen deze groep goed te volgen, ontwikkelde het w o d c in 2005 de Monitor Veelplegers. Dit gebeurde op verzoek van de directies Sanctie- & Preventiebeleid en Justitieel Jeugdbeleid van het Ministerie van Justitie.

De Monitor Veelplegers is een periodiek onderzoek: jaarlijks gaat het w o d c na welke mensen op basis van politieregistratie in dat jaar behoren tot de zeer actieve veelplegers. Hiertoe worden registratiegegevens van verschillende instanties zoals de politie, het Openbaar Ministerie, de reclassering en de Dienst Justitiële Inrichtingen gekoppeld. Zo kunnen mensen door de jaren heen gevolgd worden en komt er een schat aan informatie over hen beschikbaar.

Trends

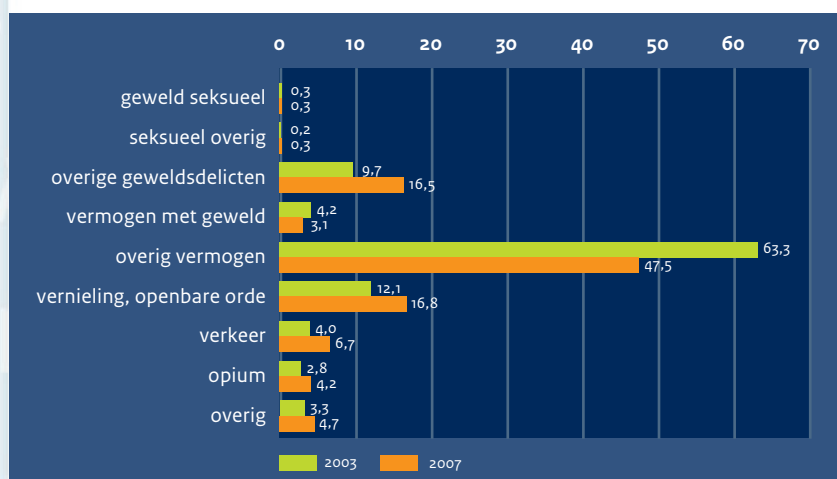
In de jaren 2003-2007 daalt het aantal zeer actieve veelplegers gestaag: tot 5.470 in 2007. Dit is een daling van 7 procent ten opzichte van 2003. Het aandeel zeer actieve veelplegers in de totale populatie van volwassen verdachten is eveneens gedaald: van 3,1 naar 2,6 procent.

Ook het aandeel processen verbaal dat voor rekening komt van deze groep is met één derde gedaald: van 10,2 naar 7,4 procent van het totale aantal processen verbaal. De frequentie waarmee veelplegers recidiveerden daalde van 2003 op 2004 en bleef daarna min of meer constant. Het aantal zeer actieve veelplegers is voor alle etnische groepen gedaald, met uitzondering van de Antilliaanse en Turkse Nederlanders. Onder hen is in 2007 het aantal zeer actieve veelplegers licht gestegen. Onder de Surinaamse Nederlanders daalt het aantal zeer actieve veelplegers het sterkst: in 2007 is het met één vijfde gedaald ten opzichte van 2003.

Typen delict

Tussen 2003 en 2007 is het type delict waaraan de zeer actieve veelplegers zich schuldig maakten veranderd. Het aandeel vermogensdelicten onder deze groep is afgenomen, het aandeel vernielingen, geweldsdelicten en delicten tegen de openbare orde is toegenomen. Zeer actieve veelplegers hebben over het algemeen problemen op verschillende leefgebieden, zoals verslaving, huisvesting, financiën, werk. Hierin treedt nauwelijks verandering op in de periode 2003-2007.

De recente cohorten (2006-2007) hebben een duidelijk minder omvangrijk crimineel verleden – gemeten in aantallen strafzaken en processen verbaal – dan de oudere cohorten. De gemiddelde leeftijd van de veelpleger en lengte van de strafrechtelijke carrière zijn echter gelijk gebleven. Het lijkt alsof de groep iets minder crimineel wordt. Ook het feit dat in 2007 zeer actieve veelplegers iets minder vaak en gemiddeld voor een iets kortere periode werden ingesloten dan in 2003 wijst in die richting.

Verdeling van de delictsoorten gepleegd door zeer actieve veelplegers in peiljaren 2003 en 2007

Huiselijk geweld in Nederland

Dertien jaar na het eerste landelijke onderzoek hiernaar levert het WODC actueel inzicht in aard en omvang van huiselijk geweld en hulpzoekgedrag van slachtoffers en daders.

In opdracht van het WODC werden drie onderzoeken uitgevoerd naar huiselijk geweld: een omvangsschatting, een slachtofferonderzoek en een daderonderzoek. Een overkoepelend rapport verbindt de conclusies van deze deelonderzoeken en schat ze op waarde. Ook presenteert het de resultaten van enkele nieuwe analyses. De efficiënte opzet van het onderzoek maakt het mogelijk om in de toekomst vaker aard en omvang van huiselijk geweld te monitoren.

Slachtoffers

Jaarlijks zijn er naar schatting minstens 200.000 slachtoffers van ernstig huiselijk geweld. Dit geweld wordt door ruim 100.000 verdachten gepleegd. Circa 60 procent van de slachtoffers is vrouw, 40 procent is man. In twee derde van de gevallen is de dader de partner of ex-partner van het slachtoffer.

Bij 65 procent van het huiselijk geweld gaat het om lichamelijk en bij 7 procent om seksueel geweld. Ongeveer 20 procent van het huiselijk geweld wordt bij de politie gemeld. Dit is een aanmerkelijke stijging vergeleken bij de 12 procent uit 1997. In circa 30 procent van de

gevallen zoekt het slachtoffer geen hulp. Als er wel hulp wordt gezocht, dan is dat meestal bij vrienden of bij de moeder. Wanneer er professionele hulp wordt gezocht dan is dat meestal bij huisarts of politie. Vrouwelijke slachtoffers melden het huiselijk geweld vaker dan mannelijke. Vrouwelijke slachtoffers die zich tot de politie wenden voelen zich ook vaker geholpen (in 63 procent van de gevallen) dan mannelijke slachtoffers (in 36 procent van de gevallen).

Daders

Verdachten van huiselijk geweld zijn in overgrote meerderheid man (83 procent). Bij de meest extreme vorm van huiselijk geweld ('intiem terrorisme') onderscheidt de meestal mannelijke dader zich van andere daders van huiselijk geweld door vergaand controlegedrag en gewelddadigheid.

Zeven op de tien daders van huiselijk geweld zijn bekenden van de politie. Drie op de tien komen binnen twee jaar na het huiselijk geweld opnieuw met de politie in aanraking voor andere delicten. Meestal zijn dit gewelds- of verkeersdelicten.

Salafisme in Nederland

Moeten orthodox-islamitische stromingen in het algemeen en het salafisme in het bijzonder als een gevaar voor de Nederlandse democratie worden beschouwd? Een spraakmakende studie in opdracht van het WODC stelt dat dit wel meevalt.

Salafisme is een fundamentalistische stroming binnen de islam. Centraal staat het streven naar een moreel en sociaal herstel op basis van een terugkeer naar de religieuze bronnen de Koran en de Sunna. Het WODC-onderzoek laat zien dat 8 procent van alle moslims in Nederland streng orthodox is. Deze groep is groter onder de Marokkaanse moslims (12 procent) en kleiner onder de Turkse moslims (5 procent). Moslims die zeer orthodox zijn, blijken eerder geneigd om geweld te legitimeren vanuit een theocratisch ideaal. Ook stijgt de gevoeligheid voor radicalisme en extremisme naarmate men religieus strenger in de leer is. De groep streng orthodoxe moslims is in Nederland echter te klein om een wezenlijke bedreiging te vormen voor de democratie, stellen de onderzoekers.

Een eigen plek

Uit het veldwerk onder de salafistische gemeenschap doemt een beeld op van een 'gewone' orthodoxe beweging. Men neemt elkaar voortdurend de maat en controleert of de ander wel volgens de zuivere islam leeft. Leden van de gemeenschap genieten dan ook weinig bewegingsvrijheid. Er is nauwelijks ruimte voor discussie over de juiste interpretatie van de islam en andersdenken-

den worden gewantwoord. Men bestrijdt de Nederlandse samenleving echter niet actief. Eerder zijn de salafisten op zoek naar een plaats binnen die samenleving waarin zij volgens hun orthodoxe normen kunnen leven. Actief deelnemen aan de maatschappij kan wel een probleem zijn. Voor wie de salafistische leer fanatiek naleeft, is het moeilijk geschikt werk te vinden, of een geschikte studie. Mannen en vrouwen mogen bijvoorbeeld niet in dezelfde ruimte verblijven. Ook kan de vertaalslag van religieuze adviezen van predikers naar de Nederlandse maatschappelijke context betekenen dat men geen ruimtes mag betreden waar alcohol wordt geschonken of waar 'onzedige' afbeeldingen aan de muur hangen. Salafisten erkennen informeel gesloten huwelijken. Dit is in tegenspraak met de rechtsgang in Nederland. In sommige interpretaties van de jihad wordt geweld gelegitimeerd.

Controle

Tegenover deze potentieel bedreigende aspecten van het salafisme staat dat de sociale controle binnen de salafistische gemeenschap zeer groot is. Dit geldt niet alleen voor volgelingen, maar ook voor de predikers. De predikers, die verbonden zijn aan salafistische organisaties, geven aan geweld af te keuren en weerleggen de ideologie van de jihadi's. Hoe meer binding een gelovige heeft met een organisatie dan wel prediker, des te groter de kans dat dit anti-jihadistisch standpunt wordt onderschreven. Radicalisering in de zin van de actieve bereidheid om geweld te gebruiken, vindt volgens de onderzoekers dan ook niet plaats binnen de salafistische organisaties.

Sprekende en niet sprekende slachtoffers

Slachtoffers en nabestaanden van zware delicten hebben sinds 2005 het wettelijke recht om op de rechtszitting te spreken over de gevolgen van het misdrijf en/of een schriftelijke verklaring toe te voegen aan het strafdossier. De bedoeling is dat dit bijdraagt aan emotioneel herstel. Maar gebeurt dat ook?

Bureau Intervict van de Universiteit van Tilburg heeft in opdracht van het WODC degenen die recht hadden om te spreken tijdens een strafzaak tweemaal schriftelijk bevraagd: twee weken voor en twee weken na de rechtszitting. Tijdens de zittingen werden de spreekgerechtigden geobserveerd. Tot slot werden zij vier weken na de zitting persoonlijk geïnterviewd.

Sprekers en niet-sprekers

Al na afname van de eerste vragenlijst werd duidelijk dat de groep die van plan is om een verklaring af te leggen er slechter aan toe is dan de groep die dat niet wil doen. Degenen die geen gebruik willen maken van het spreekrecht hebben nauwelijks klachten, terwijl het delict gemiddeld nog geen half jaar geleden is. Degenen die wel willen spreken of een schriftelijke verklaring willen opstellen, hebben meer last van posttraumatische stress, woede- en angstgevoelens, wraakgevoelens, zijn vaker somber gestemd, piekeren meer en hebben minder het gevoel dat ze greep hebben op hun herstelproces. Het klachtenniveau is bij hen duidelijk hoger, en dat terwijl het delict gemiddeld juist langer geleden is: vaak meer dan een jaar.

Herstel na de zitting

Na de zitting hebben beide groepen minder klachten, of men nu gesproken heeft of niet. De onderzoekers werpen de hypothese op dat het afnemen van de klachten bij de groep die niet spreekt – en een normaal verwerkingsproces laat zien – wellicht te verwachten is, terwijl de afname van klachten bij de groep die wel spreekt minder logisch is. Zij lopen er immers al langer mee rond. Het kan ook zijn dat het bijwonen van de zitting *an sich*, of het feit dat de zitting achter de rug is, ertoe bijdraagt dat de klachten verminderen.

Motieven om te spreken

De respondenten zelf zijn van mening dat het afleggen van een mondelinge of schriftelijke verklaring heeft bijgedragen aan hun verwerking. Toch nemen de door henzelf gerapporteerde angst en woede niet meer af dan bij de niet-sprekers. Wel ervaren zij meer controle op het herstelproces en beoordelen zij de strafprocedure vaker als rechtvaardig.

Gevraagd naar hun motivatie om van het spreekrecht gebruik te maken, noemen de respondenten behoefte aan communicatie met de dader en met de rechterlijke autoriteiten als belangrijkste reden. Men wil door de rechter gehoord worden, ook om de strafmaat te beïnvloeden.

Raadpleging van een advocaat en het politieverhoor

Wanneer een verdachte van een ernstig misdrijf tevoren een advocaat raadpleegt, verloopt een politieverhoor vaak anders dan wanneer de verdachte onvoorbereid het verhoor in gaat. Dit werd al vermoed door verschillende betrokken partijen en wetenschappers. Onderzoek heeft het nu ook aangetoond.

Naar aanleiding van de Schiedammer Parkmoord is het Programma Versterking Opsporing en Vervolgning opgezet, met als doel een betere waarheidsvinding in strafzaken. Onderdeel van het programma was een tweejarig experiment dat in 2008 is gestart in Amsterdam en Rotterdam. Tijdens het experiment kregen advocaat en verdachte voorafgaand aan het verhoor de gelegenheid in beslotenheid met elkaar te overleggen. Bovendien werd de advocaat tot de eerste politieverhoren toegelaten. Deze tijdelijke maatregel gold voor alle ‘misdrijven tegen het leven gericht’, dus voor doodslag of moord.

In opdracht van het WODC hebben onderzoekers van de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Vrije Universiteit in de experimentregio's en in controleregio's vanuit de regiekamer 168 verhoren geobserveerd, inclusief alles wat daaromheen gebeurt. Verder hebben ze 12 advocaten en 28 opsporingsambtenaren geïnterviewd. Daarnaast bestudeerden ze relevante literatuur, onder andere over verhoortechnieken en over bevindingen in Groot-Brittannië, waar rechtsbijstand bij het verhoor al jaren geleden is ingevoerd.

Zwijgrecht en pressie

Uit het onderzoek bleek dat het uitmaakt of een verdachte voorafgaand aan een verhoor door een raadsman wordt geadviseerd. De opstelling van zowel de verdachte als de politie tijdens het verhoor is anders. Ook de aanwezigheid van een advocaat tijdens het verhoor heeft hierop invloed. De consultatie voorafgaand aan het verhoor lijkt te bevorderen dat de verdachte gebruik maakt van het zwijgrecht. Dit kan ertoe leiden dat de politie meer druk uitoefent op de verdachte. Harde vormen van pressie – zoals intimidatie – worden over het algemeen weinig gebruikt volgens de onderzoekers, maar als ze gebruikt worden is dat vooral wanneer verdachten zich beroepen op hun zwijgrecht. Is er een advocaat bij het verhoor aanwezig, dan worden minder vaak harde vormen van pressie gebruikt.

Salduz en Panovits

Het experiment werd ingehaald door de actualiteit. Eind 2008 oordeelde het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in de inmiddels bekend geworden arresten Salduz en Panovits dat het recht op een eerlijk proces was geschonden doordat de (minderjarige) verdachten door de politie waren verhoord zonder bijstand van een advocaat. Als gevolg van deze arresten is consultatie van een advocaat door een verdachte vooraf breed ingevoerd. De auteurs van het rapport naar het onderzoek dat eerder het effect van betrokkenheid van een advocaat op het politieverhoor onderzocht, voeren nu in opdracht van het WODC de evaluatie uit van de ‘Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor’.

Misleidende handelspraktijken

Onder de oplichters die organisaties door misleidende praktijken geld ontfutselen, zitten echte grootverdieners. Opvallend is dat ze regionaal geconcentreerd zijn en vaak aan elkaar gelieerd. Dit blijkt uit WODC-onderzoek.

Acquisitiefraude is een verzamelnaam voor misleidende handelspraktijken tussen organisaties, waarbij de malafide aanbieder erop uit is het vertrouwen van de beoogde koper te winnen en valse verwachtingen te wekken. Zo probeert hij de ander een handtekening of andersoortige instemming te ontfutselen, zodat er een rechtsgeldige overeenkomst tot stand komt. De verwachte tegenprestatie wordt niet of nauwelijks naar behoren geleverd en de aanbieder was dat ook nooit van plan. De klant is echter gezien de overeenkomst toch verplicht om te betalen.

Misleidingstechnieken

Bij acquisitiefraude kunnen een massale aanpak en een meer op het bedrijf gerichte benadering worden onderscheiden. In het eerste geval ontvangen (grote aantallen) ondernemers bijvoorbeeld een factuur voor de vermelding in een bedrijvenregister. De factuur is zo vormgegeven dat deze grote gelijkenis vertoont met de factuur van de Kamer van Koophandel. De gebruikte afkorting 'KvK' staat echter voor Kantoor voor Klanten. Omdat het vaak om relatief kleine bedragen gaat, worden spookfacturen regelmatig betaald en weet de betaler niet dat hij wordt misleid.

Bij de meer persoonlijke, op het bedrijf gerichte aanpak bouwt de aanbieder (vaak telefonisch) een relatie op met de klant en probeert zo zijn vertrouwen te winnen. Het doel is het verwerven van instemming van de klant voor de levering van een product of dienst. Uiteindelijk blijkt dat de geleverde dienst niet in verhouding staat tot het bedrag dat in rekening wordt gebracht. Klanten betaalden bijvoorbeeld duizenden euro's voor de vermelding in een bedrijvengids die door bijna niemand wordt geraadpleegd.

De malafide actoren doen bewust aan *impression management*. Ze staan officieel ingeschreven bij de Kamer van Koophandel, bij de Belastingdienst en bij een bank. De locatie van waaruit de bedrijfsactiviteiten worden uitgevoerd wordt verhuld door privéadressen van bekende te gebruiken, niet-bestaande kantoren te huren of rechtspersonen op te richten in het buitenland. Er is een heel arsenaal aan misleidingstechnieken.

Daders

Het Steunpunt Acquisitiefraude kreeg in 2008 ongeveer 3.000 meldingen van acquisitiefraude binnen. Die waren te herleiden tot zo'n 250 malafide aanbieders. Opvallend genoeg zijn deze aanbieders geconcentreerd in het noorden van het land en blijken ze veelal aan elkaar te zijn gelieerd. Het daadwerkelijk aantal gevallen van acquisitiefraude is veel hoger dan de gevallen waarvan slachtoffers melding maken.

Slachtoffers

De beoogde slachtoffers die met misleidende aanbiedingen worden benaderd zijn organisaties uit heel Nederland. Vaak gaat het om ondernemers, maar ook publieke organisaties, onderwijsinstellingen en vooral de zorgsector behoren tot de doelgroep. Om een indruk te krijgen van de inkomsten die met acquisitiepraktijken gemoeid zijn, hebben de onderzoekers 28 bankrekeningen van malafide aanbieders bestudeerd, met in totaal 191 maanden aan overboekingen. Op basis van deze rekeningen is het niet verantwoord om uitspraken te doen over de totale schade. Wel laten de transactieoverzichten zien dat er onder de malafide aanbieders echte grootverdieners zitten. Een van hen kreeg in zeven maanden tijd 2,5 miljoen euro overboekt.

Hoe lossen burgers hun geschillen op?

Hoe vaak worden burgers met lastige problemen geconfronteerd die in het juridische circuit kunnen belanden? Wat doen ze om die problemen op te lossen en hoeveel van deze problemen eindigen bij de rechter?

Zes jaar geleden deed het w o d c onderzoek naar de wijze waarop in Nederland geschillen worden beslecht. Inmiddels zijn er dingen veranderd, zowel maatschappelijk als in het rechtsbestel. Zo waren er economische ontwikkelingen als de kredietcrisis en worden burgers meer zelf verantwoordelijk gesteld voor het oplossen van hun onderlinge problemen; de gang naar de rechter wordt ontmoedigd. Daarom is het zinvol het onderzoek te herhalen.

Vragenlijsten en interviews

Net als zes jaar geleden is aan enkele duizenden Nederlanders een online-vragenlijst voorgelegd. Maar omdat bepaalde bevolkingsgroepen in de eerste studie niet goed vertegenwoordigd waren, zijn ditmaal ook persoonlijke interviews afgenomen bij 192 niet-westerse allochtonen en 111 sociaal kwetsbare burgers. De problemen waar zij tegenaan liepen, de acties die zij ondernomen en de ervaringen die zij opdeden met juridische voorzieningen zijn vergeleken met een controlegroep: een afspiegeling van de deelnemers aan de internetenquête. Dit heeft geleid tot nieuwe inzichten in het Nederlandse 'geschillenlandschap'.

Minder geschillen, meer rechtshulp

Uit het online-deel van het onderzoek is gebleken dat de frequentie van problemen waar burgers mee te maken kregen ruim 20 procent lager ligt dan zes jaar geleden. Ook worden minder mensen geconfronteerd met één of meer problemen. Problemen die zich wel voordoen hebben het vaakst te maken met de aanschaf van producten en diensten. Op de tweede plaats komen werkgerelateerde problemen. In de vorige studie was dit andersom: werkgerelateerde problemen stonden toen bovenaan. In het totaal van burgers met problemen steeg het aandeel rechtshulpgebruikers met 14 procent. Verder weten burgers iets vaker dan vroeger tot overeenstemming te komen met de andere partij. De vraag rijst natuurlijk hoe deze ontwikkelingen te verklaren zijn. Maar met tot nu toe twee metingen in de tijd is het nog te vroeg om hier een antwoord op te geven.

Allochtonen en sociaal kwetsbaren

De niet-westerse allochtonen en sociaal kwetsbare burgers die persoonlijk werden geïnterviewd vertonen vergelijkbare patronen met de laagst opgeleiden in het internetonderzoek. De niet-westerse allochtonen ondervinden iets meer en ietwat andersoortige problemen dan de 'gemiddelde' Nederlander. De sociaal kwetsbaren zeggen juist minder problemen te ervaren, met name op consumenten- en werkgebied. Geen van beide groepen loopt opvallend veel vaker aan tegen barrières in de toegang tot rechtshulp. Wel stappen ze minder vaak naar de rechter en weten ze bij geschillen minder vaak tot overeenstemming of tot een beslissing te komen dan gemiddeld.

Arbeidsmigratie: beleid, gender en gezin

Slechts één op de drie arbeidsmigranten die naar Nederland komen is een vrouw. Dit is een van de bevindingen uit W O D C -onderzoek naar arbeidsmigratie in relatie tot beleid, gender en gezin.

In de jaren 2000 tot en met 2007 kwamen gemiddeld 20.000 arbeidsmigranten per jaar naar Nederland. Daarvan was gemiddeld één derde een vrouw. Bijna driekwart van de arbeidsmigranten was in 2007 afkomstig uit de Europese Unie en de Europese Vrijhandelassociatie (Noorwegen, Zwitserland, IJsland en Liechtenstein). In deze groep was het aandeel vrouwen groter dan onder de arbeidsmigranten uit de landen daarbuiten: gemiddeld 36 procent versus 26 procent.

Migratie en beleid

Het W O D C heeft mogelijke oorzaken van de sekseverdeling onder arbeidsmigranten in kaart gebracht. Een van de onderzochte factoren is het arbeidsmigratiebeleid, in het bijzonder het recht van de partner van de arbeidsmigrant om in Nederland te werken. Wil de partner van een arbeidsmigrant die op basis van een tewerkstellingsvergunning naar Nederland is gekomen in Nederland betaalde arbeid verrichten, dan dient ook zijn of haar werkgever over een tewerkstellingsvergunning te beschikken. Deze voorwaarde lijkt vooral de partners van potentiële vrouwelijke arbeidsmigranten af te schrikken, en daarmee ook de vrouwen zelf. De beslissing om te migreren wordt immers niet enkel en alleen genomen

door degene die in het buitenland gaat werken, ook de partner speelt daarbij een rol. Mannelijke partners weigeren vaker dan vrouwelijke partners mee te verhuizen als ze in het land van bestemming niet mogen werken. Dit weerhoudt vrouwen ervan om naar het buitenland te migreren voor arbeid.

Arbeidsmarkt en gender

Behalve het arbeidsmigratiebeleid zijn voor de ondervertegenwoordiging van vrouwen onder arbeidsmigranten nog andere redenen te geven. Zo speelt ook het genderpatroon op de Nederlandse arbeidsmarkt een rol. Het aandeel vrouwelijke werknemers dat in een bepaalde arbeidsmarktsector werkzaam is, blijkt namelijk in zekere zin een maatstaf te vormen voor het maximale aandeel vrouwelijke arbeidsmigranten in die sector. In bijvoorbeeld de sector 'Delfstoffen, industrie, energie en bouw', waar slechts een beperkt aandeel van de werknemers vrouw is, worden weinig vrouwelijke arbeidsmigranten aangetrokken. Ook het genderpatroon op de arbeidsmarkt in de landen van herkomst heeft zeer waarschijnlijk invloed op het aandeel vrouwen in de arbeidsmigranteninstroom. Doordat vooral in niet-Europese herkomstlanden vrouwen vaak laaggeschoold werk verrichten, voldoen ze minder snel aan de criteria om in Nederland te mogen werken.

Gezin en verblijfsduur

Of er wel of niet een gezin meekomt, beïnvloedt niet alleen de instroom van vrouwelijke arbeidsmigranten maar ook de verblijfsduur van de arbeidsmigrant. Arbeidsmigranten die hier zonder gezin verblijven, blijken een grotere kans te hebben om Nederland op kortere termijn weer te verlaten dan arbeidsmigranten die met hun gezin in Nederland wonen.

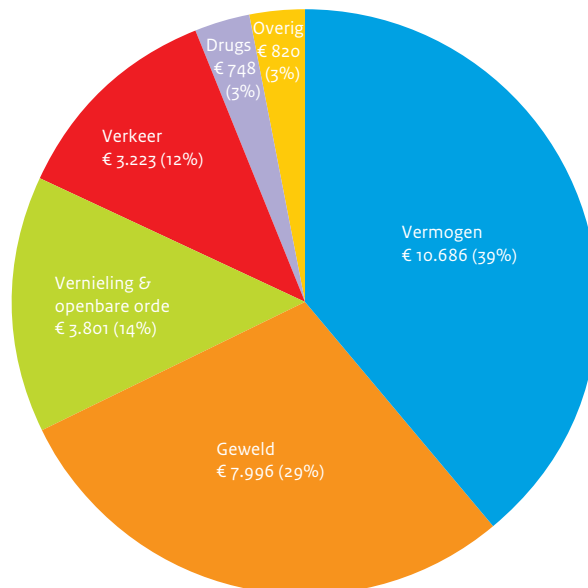
Kosten van criminaliteit

Hoe veel kost de misdaad? Het w o d c bracht de totale schade in kaart en stelde vast wat het aandeel hierin is van verschillende typen criminaliteit.

De uitgaven van de rijksoverheid voor criminaliteitsbestrijding en strafrechtshandhaving zijn naar schatting gegroeid van 2,3 miljard euro in 1972 tot 7,8 miljard euro in 2009. Ze zijn in 37 jaar dus ruimschoots verdrievoudigd en bedroegen in 2009 474 euro per hoofd van de bevolking. De totale kosten van criminaliteit voor de samenleving omvatten echter ook het aan slachtoffers toegebrachte leed, schade aan de gezondheid, gederfde arbeid en materiële schade. Omgerekend naar geld worden deze totale kosten voor 2009 geschat op circa 27,3 miljard euro.

Delicttypen

In 2009 waren de totale kosten van vermogensdelicten het hoogst: 10,7 miljard euro. Op de tweede plaats kwamen geweldsdelicten (8,0 miljard euro) en vernieling en verstoring van de openbare orde (3,8 miljard euro). Binnen de categorie vermogensmisdrijven zijn de kosten van gekwalificeerde diefstal het hoogst, gevolgd door fraude en oplichting. Als we echter naar de kosten per incident of per verdachte kijken, dan zijn de kosten fraude en oplichting hoger dan van gekwalificeerde diefstal.

Onderzoeksmethode

Het w o d c heeft de jaarlijkse kosten van criminaliteit berekend via een top-downbenadering in combinatie met een *prevalence*-aanpak. Bij een top-downbenadering wordt het totaalbedrag dat gemoeid is met criminaliteit onderverdeeld naar producten en delicten. Bij een *prevalence*-aanpak wordt gekeken naar de kosten per type criminaliteit in een bepaalde periode, ongeacht het tijdstip van het incident. Voor dit onderzoek is het verlies aan kwaliteit van leven dat slachtoffers van criminaliteit ervaren omgerekend naar kosten. Dit kan onder andere met de zogenaamde *Quality Adjusted Life Years (QALY)* aanpak. Deze methode is afkomstig uit de gezondheidseconomie. Uitgangspunt is dat elk letsel gepaard gaat met een bepaald nutverlies, wat vertaald kan worden naar euro's. Als alternatief voor de QALY kan aan mensen in een enquête gevraagd worden hoeveel zij over hebben voor extra veiligheid (bijvoorbeeld meer politie of betere beveiliging). Dit is de zogenaamde *willingness-to-pay*-aanpak.

Bronvermelding van het beschreven onderzoek

pagina 4

- **Opsporen onder dekmantel; regulering, uitvoering en resultaten van undercovertrajecten**
Kruisbergen, E.W., Jong, D. de, Kouwenberg, R.F. (medew.)
Den Haag, W O D C, 2010
Onderzoek en beleid 282

pagina 5

- **Recidivebericht 1997-2007; ontwikkelingen in de strafrechtelijke recidive van Nederlandse justitiabelen**
Wartna, B.S.J., Tollenaar, N., Blom, M., Alma, S., Essers, A.A.M., Bregman, I.M.
Den Haag, W O D C, 2010
Factsheet 2010-06

pagina 6

- **Recidive TBS 1974-2006; ontwikkelingen in de strafrechtelijke recidive van ex-terbeschikkinggestelden: een tussenverslag**
Bregman, I.M., Wartna, B.S.J.
Den Haag, W O D C, 2010
Factsheet 2010-04

pagina 7

- **Monitor veelplegers 2010; trends in de populatie zeer actieve veelplegers uit de periode 2003-2007**
Tollenaar, N., Laan, A. van der
Den Haag, W O D C, 2010
Factsheet 2010-01

pagina 8

- **Huiselijk geweld in Nederland; overkoepelend syntheserapport van de vangst-hervangst-, slachtoffer- en daderonderzoek 2007-2010**
Veen, H.C.J. van der, Bogaerts, S.
W O D C, International Victimology Institute Tilburg (INTERVICT)
Den Haag, W O D C 2010
Onderzoek en beleid 288

pagina 9

- **Salafisme in Nederland; aard, omvang en dreiging**
Roex, I., Stiphout, S. van, Tillie, J.
Amsterdam, Universiteit van Amsterdam, Instituut voor Migratie- en Etnische Studies, W O D C, 2010

pagina 10

- **Het spreekrecht in Nederland; een bijdrage aan het emotioneel herstel van slachtoffers?**
Lens, K., Pemberton, A., Groenhuijsen, M.
Tilburg, Intervict, 2010

pagina 11

- **Raadsman bij het politieverhoor; invloed van voorafgaande consultatie en aanwezigheid van raadslieden op de organisatie en wijze van verhoren en de proceshouding van verdachten**
Steven, L., Verhoeven, W.J., Blom, T. (medew.), Bunt, H.G. van de (medew.), Korenhof, A.N.J. (medew.), Verbaan, J.H.J. (medew.), Verbeek, R.J. (medew.), Verloop, P.C. (medew.)
Rotterdam, Erasmus Universiteit Rotterdam, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, 2010

pagina 12

- **Preventieve maatregelen horizontale fraude**
Tromp, N., Snippe, J., Bieleman, B., Bie, E. de
Groningen/Rotterdam, IntraVal, 2010

pagina 13

- **Geschilbeslechtingdelta 2009; over verloop en afloop van (potentieel) juridische problemen van burgers**
Velthoven, B.C.J. van, Klein Haarhuis, C.M.
Den Haag, W O D C, 2010
Onderzoek en beleid 283

pagina 14

- **Arbeidsmigratie naar Nederland; de invloed van gender en gezin**
Wijkhuijs, L.J.J., Jennissen, R.P.W.
Den Haag, W O D C 2010
Onderzoek en beleid 286

pagina 15

- **Modelling criminal justice system costs by offence: lessons from The Netherlands**
Moolenaar, D.E.G.,
European Journal of Criminal Policy Research, volume 15, 2009.
pp. 309-326

wodc-publicaties 2010

Een volledige beschrijving van alle publicaties met de integraal te downloaden rapporten is te vinden op www.wodc.nl

ONDERZOEK EN BELEID

- **Opsporen onder dekmantel; regulering, uitvoering en resultaten van undercovertrajecten**
Kruisbergen, E.W., Jong, D. de, Kouwenberg, R.F. (medew.)
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2010
Onderzoek en beleid 282
- **Geschilbeslechtingdelta 2009; over verloop en afloop van (potentieel) juridische problemen van burgers**
Velthoven, B.C.J. van, Klein Haarhuis, C.M.
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2010
Onderzoek en beleid 283
- **Rechtspleging Civiel en Bestuur 2008; ontwikkelingen en samenhangen**
Diephuis, B.J. (red.), Eshuis, R.J.J. (red.), Heer-de Lange, N.E. de (red.)
WODC, Raad voor de Rechtspraak, CBS
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2010
Onderzoek en beleid 284
- **European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics - 2010; fourth edition**
Aebi, M.F., Aubusson de Cavarlay, B., Barclay, G., Gruszczynska, B., Harrendorf, S., Heiskanen, M., Vasilika, H., Jaquier, V., Jehle, J.-M., Killias, M., Shostko, O., Smit, P., Þórisdóttir, R.
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2010
Onderzoek en beleid 285
- **Arbeidsmigratie naar Nederland; de invloed van gender en gezin**
Wijkhuijs, L.J.J., Jennissen, R.P.W.
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2010
Onderzoek en beleid 286
- **Daders van huiselijk geweld**
Knaap, L.M. van der, Idrissi, F. el, Bogaerts, S.
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2010
Onderzoek en beleid 287
- **Huiselijk geweld in Nederland; overkoepelend syntheserapport van de vangst-hervangst-, slachtoffer- en daderonderzoek 2007-2010**
Veen, H.C.J. van der, Bogaerts, S.
WODC, International Victimology Institute Tilburg (INTERVICT)
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2010
Onderzoek en beleid 288
- **Criminaliteit en rechtshandhaving 2009; ontwikkelingen en samenhangen**
Heer-de Lang, N.E. de (red.), Kalidien, S.N. (red.)
WODC, CBS
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2010
Onderzoek en beleid 289

CAHIERS

- **Procesevaluatie van de prétherapie voor zedendelinquenten in PI Breda**
Nagtegaal, M.H., Mulder, J.
Den Haag, W O D C, 2010
Cahier 2010-01
- **Trends in de geregistreerde jeugdcriminaliteit onder 12- tot en met 24-jarigen in de periode 1996-2007; bevindingen uit de Monitor Jeugdcriminaliteit 2009**
Laan, A. van der, Blom, M., Tollenaar, N., Kea, R.
Den Haag, W O D C, 2010
Cahier 2010-02
- **De competentie van enkelvoudige kamers in strafzaken verruimd; cijfermatige gegevens en ervaringen van de rechtspraak**
Jongste, W.M. de, Decae, R.J.
Den Haag, W O D C, 2010
Cahier 2010-03
- **De Monitor Nazorg Ex-gedetineerden; ontwikkeling en eerste resultaten**
Weijters, G., More, P.A.
Den Haag, W O D C, 2010
Cahier 2010-04
- **Kiezen tussen twee kwaden; determinanten van blijf- en terugkeerintenties onder (bijna) uitgeprocedeerde asielmigranten**
Leerkes, A., Galloway, M., Kromhout, M.
Den Haag, W O D C, 2010
Cahier 2010-05
- **Tussen beheersing en begeleiding; een evaluatie van de pilot 'beschermde opvang risico-AMV's'**
Kromhout, M.H.C., Liefwaard, T., Galloway, A.M.,
Beenackers, E.M.Th., Kamstra, B., Aidala, R.
W O D C, Universiteit Utrecht, Willem Pompe Instituut voor
Strafrechtswetenschappen
Den Haag, W O D C, 2010
Cahier 2010-06
- **Monitor Rechtsbijstand en Geschiloplossing; nulmeting; periode 2000-2009**
Croes, M.T., Geurts, T., Voert, M.J. ter, Zwenk, F.
Den Haag, W O D C, 2010
Cahier 2010-07
- **Evaluatie van de naturalisatieceremonie**
Wubs, H., Galloway, A.M., Kulu-Glasgow, I., Holvast, N.L.,
Smit, M., Leupen, A. (medew.), Beenackers, E.M.Th. (medew.)
Den Haag, W O D C, 2010
Cahier 2010-08
- **Capaciteitsbehoefte Justitiële Ketens t/m 2015; beleidsneutrale ramingen**
Moolenaar, D.E.G. (red.)
Den Haag, W O D C, 2010
Cahier 2010-09
- **Delictkenmerken van de PIJ-populatie 1996-2005; ontwikkeling en vergelijking met jongeren met jeugddetentie, voorlopige hechtenis en OTS**
Weijters, G.
Den Haag, W O D C, 2010
Cahier 2010-10
- **Beperkt en gevangen? de haalbaarheid van prevalentie-onderzoek naar verstandelijke beperking in detentie**
Kaal, H.L.
Den Haag, W O D C, 2010
Cahier 2010-11
- **Aanpak georganiseerde criminaliteit in drie proeftuinen; eerste bevindingen**
Flight, S., Bogaerts, S., Korf, D., Siegel, D.
W O D C, Intervict, Universiteit van Amsterdam, Criminologisch
Instituut Bonger, Vrije Universiteit, Faculteit der Rechts-
geleerdheid
Den Haag, W O D C, 2010
Cahier 2010-12

FACTSHEET

- **Monitor veelplegers 2010; trends in de populatie zeer actieve veelplegers uit de periode 2003-2007**
Tollenaar, N., Laan, A. van der
Den Haag, W O D C , 2010
Factsheet 2010-1
- **Nazorgproblematiek en recidive van kortgestrafte gedetineerden**
Weijters, G., More, P.A., Alma, S.M.
Den Haag, W O D C , 2010
Factsheet 2010-2
- **Bezwaar dat ik bel?; pilot proactieve geschiloplossing van de Dienst Justis**
Zwenk, F., Voert, M.J. ter
Den Haag, W O D C , 2010
Factsheet 2010-3
- **Recidive TBS 1974-2006; ontwikkelingen in de strafrechtelijke recidive van ex-terbeschikkinggestelden: een tussenverslag**
Bregman, I.M., Wartna, B.S.J.
Den Haag, W O D C , 2010
Factsheet 2010-4
- **Recidive onder werkgestrafte jongeren**
Alberda, D., Drost, V.A.M., Wartna, B.S.J.
Den Haag, W O D C , 2010
Factsheet 2010-5
- **Recidivebericht 1997-2007; ontwikkelingen in de strafrechtelijke recidive van Nederlandse justitiabelen**
Wartna, B.S.J., Tollenaar, N., Blom, M., Alma, S.,
Essers, A.A.M., Bregman, I.M.
Den Haag, W O D C , 2010
Factsheet 2010-6
- **Risicotaxatie- en risicomangementmethoden; een inventarisatie in de forensisch psychiatrische centra in Nederland**
Nagtegaal, M.H.
Den Haag, W O D C , 2010
Factsheet 2010-7

MEMORANDA

- **Capaciteitsbehoefte Justitiële Jeugdinstellingen in verandering; trends, ketenontwikkelingen en achtergronden**
Sonnenschein, A., Moolenaar, D.E.G., Smit, P.R.,
Laan, A.M. van der
Den Haag, W O D C , 2010
Memorandum 2010-1
- **Evaluatie van justitiële (beleids)interventies; WODC-notitie**
Ooyen-Houben, M.M.J. van, Leeuw, F.L.
Den Haag, W O D C , 2010
Memorandum 2010-2
- **De Wet opsporing terroristische misdrijven drie jaar in werking**
Gestel, B. van, Poot, C.J. de, Kouwenberg, R.F.
Den Haag, W O D C , 2010
Memorandum 2010-3

OVERIG WODC

- **Zo maken wij wetten...; een beschrijving van het wetgevingsproces in de praktijk**
Janssen, M.F.W.H.A., Voermans, W.J.M., Wijk, R. van
Technische Universiteit Delft, Universiteit Leiden
Delft, Technische Universiteit Delft, 2010
- **Wetgeving met beleid; bouwstenen voor een bruikbare wetgevingstheorie**
Veerman, G.-J., Mulder, R.
Clearinghouse voor Wetsevaluatie
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2010
- **Justitiethesaurus 2010; gestructureerde standaard trefwoordenclassificatie**
Netburg, C.J. van (samenst.), Weijde, S.Y. van der (medew.)
W O D C , I C J
Den Haag, W O D C , 2010

EXTERN VERRICHT ONDERZOEK

Dit betreft de externe onderzoeken die niet in de reeksen Onderzoek en beleid of Cahiers zijn gepubliceerd in opdracht van het WODC.

- **Aanwezigheid verplicht; een inventarisatie van de gevolgen van de aanwezigheidsplicht voor ouders bij de kinderrechter**
Schreijenberg, A., Timmermans, M., Homburg, G.H.J.
Amsterdam, Regioplan beleidsonderzoek, 2010
- **Antiterrorismebeleid en evaluatieonderzoek Framework, toepassingen en voorbeelden**
Nelen, H., Leeuw, F., Bogaerts, S.
Maastricht University, Universiteit van Tilburg
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2010
- **Bad thoughts; towards an organised crime harm assessment and prioritisation system (OCHAPS)**
Dorn, N., Bunt, H. van de
Rotterdam, Erasmus University, School of Law, 2010
- **Beleving van de werkstraf in de buurt door jeugdigen**
Nabben, T., Doekhie, J., Korf, D.J.
Amsterdam, Universiteit van Amsterdam – Criminologisch Instituut
Bonger, 2010
- **Bescherming bekeken; een onderzoek naar ontwikkelingen en regionale verschillen in het aantal ondertoezichtstellingen en machtigingen uithuisplaatsingen**
Berends, I.E., Campbell, E.E., Wijgergangs, E., Bijl, B.
Duivendrecht, PI Research, 2010
- **Communicerende grondslagen van extraterritoriale rechtsmacht; onderzoek naar de grondslagen van extraterritoriale rechtsmacht in België, Duitsland, Engeland en Wales en Nederland met conclusies en aanbevelingen voor de Nederlandse (wetgevings-)praktijk**
Klip, A.H., Massa, A.-S.
Maastricht, Universiteit Maastricht – Faculteit der Rechtsgeleerdheid,
2010
- **Criminaliteit in relatie tot gewelddadig radicalisme en terrorisme; een overzicht van theoretische verbanden en een casusanalyse van salafistisch jihadisme in Nederland**
Dechesne, M., Veer, J. van der
Leiden, Universiteit Leiden, Centrum voor Terrorismen en Contraterrorisme, Campus Den Haag, 2010
- **Daderschap en deelneming doorgelicht; onderzoek naar het functioneren van de regeling van daderschap en deelneming in de rechtspraak tegen de achtergrond van een bespreking van het Nederlandse en Oostenrijkse recht**
Keulen, B.F., Vellinga-Schootstra, F., Dijk, A.A., Lindenberg, K.K., Wolswijk, H.D.
Groningen, Rijksuniversiteit Groningen – Faculteit Rechtsgeleerdheid,
2010
- **De inzet van het strafrecht bij kindermishandeling**
Vianen, R.T. van, Boer, R. de, Jong, B.J. de, Amersfoort, P. van
Woerden, Adviesbureau Van Montfoort, 2010
- **Dertig jongeren met een PIJ; cohortstudie naar het voortraject, de tenuitvoerlegging en het natraject van de PIJ-maatregel**
Addink, A., Lekkerkerker, L., Vermeij, K., Boendermaker, L. (medew.), Viersen, R. van (medew.)
Utrecht, Nederlands Jeugd Instituut (NJI), 2010
- **Dialoog en onderhandeling met terroristische organisaties; voorbeelden en lessen uit de westerse en niet-westerse wereld (1945-2009)**
Duyvesteyn, I., Schuurman, B.
Utrecht, Universiteit Utrecht – Onderzoeksinstituut voor Geschiedenis en Cultuur, 2010

- **Een keer is genoeg; verkennend onderzoek naar secundaire victimisatie van slachtoffers als getuigen in het strafproces**
Wijers, M., Boer, M. de
Utrecht, Marjan Wijers Research & Consultancy, 2010
- **Een studie naar het concept groepsdruk**
Jong, J.D. de, Gemert, F. van
Amsterdam, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Vrije Universiteit, 2010
- **Een toekomstverkenning van de invloed van brede maatschappelijke trends op radicaliseringsprocessen**
Linde, E. van de, Rademaker, P.
Den Haag, Erik van de Linde Innovatie Advies, 2010
- **Evaluatie asielramingen**
Wilms, P., Blankers, I., Friperon, R.
Den Haag, APE, 2010
- **Evaluatie pilot landelijk instrumentarium jeugdstrafrechtketen; situatie tot 30 april 2010**
Nauta, O., Loef, L., Hulshof, P. (medew.), Hilhorst, N. (medew.)
Amsterdam, DSP-groep, 2010
- **Evaluatie slachtoffer-dadergesprekken; een onderzoek naar de landelijke implementatie van slachtoffer-dadergesprekken**
Burik, A. van, Heim, M., Hoogeveen, C., Jong, B.J. de, Slump, G.J., Vogelvang, B.
Woerden, Adviesbureau Van Montfoort, 2010
- **Forensisch psychiatrisch toezicht; evaluatie van de testfase van een vernieuwde vorm van toezicht op tbs-gestelden**
Harte, J.M., Kalmthout, W.D. van, Knüppe, J.J.M.C.
Amsterdam, Vrije Universiteit, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, 2010
- **Geestelijke verzorging in detentie; visie van ingeslotenen op behoefte en aanbod**
Oliemeulen, L., Luijtelaar, M. van, Shamma, S. al, Wolf, J.
Nijmegen, UMC St. Radboud, Onderzoekscentrum Maatschappelijke Zorg, 2010
- **Gewelddcijfers; een inventarisatie van monitoren en weergave van trends in geweld**
Witvliet, M., Timmermans, M., Homburg, G.H.J.
Amsterdam, Regioplan Beleidsonderzoek, 2010
- **Gezinsbegeleiding in vrijwillig en gedwongen kader**
Buysse, W., Hilhorst, N., Broeders, A.-M., Loef, L. (medew.), Maarschalkerweerd, A. (medew.)
Amsterdam, DSP-groep, 2010
- **Hepatitis C in penitentiaire inrichtingen; een onderzoek naar prevalentie**
Leemrijse, C.J., Bongers, M., Nielen, M., Devillé, W.
Utrecht, Nivel, 2010
- **Het deskundigenregister in strafzaken; de beoogde werking, mogelijke neveneffecten en risico's**
Keulen, B.F., Elzinga, H.K., Kwakman, N.J.M., Nijboer, J.A.
Groningen, Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, 2010
- **Het spreekrecht in Nederland; een bijdrage aan het emotioneel herstel van slachtoffers?**
Lens, K., Pemberton, A., Groenhuijsen, M.
Tilburg, Universiteit Tilburg, Intervict, 2010
- **Het verlof van de ter beschikking gestelde; het Adviescollege Verloftoetsing TBS in de route van aanvraag tot beslissing**
Koenraadt, F., Langbroek, Ph., Tigchelaar, J., Velde, M. van der
Utrecht, Universiteit Utrecht, Faculteit Rechtsgeleerdheid, Montaigne centrum, 2010
- **Huiselijk geweld in Nederland; overkoepelend syntheserapport van de vangst-hervangst-, slachtoffer- en daderonderzoek 2007-2010**
Veen, H.C.J. van der, Bogaerts, S.
WODC, International Victimology Institute Tilburg (INTERVICT)
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2010
- **Implementatie achter tralies; een studie naar randvoorwaarden en factoren die van invloed zijn op de implementatie van PIJ-behandelprogramma's**
Bijl, B., Eenshuistra, R., Campbell, E.E.
Duivendrecht, PI Research, 2010
- **Implementatie en doelmatigheid van de Deltamethode Gezinsvoogdij; onderzoek naar de invloed van de Deltamethode Gezinsvoogdij op het verloop van de ondertoezichtstelling**
Stams, G.J.J.M., Top-van der Eem, M., Limburg, S., Vugt, E.S. van, Laan, P.H. van der
Amsterdam, Universiteit van Amsterdam, Kohnstamm Instituut, 2010
- **Individueel of collectief procederen bij massaschade?; experimenten naar het effect van opt-in-modellen en opt-out-modellen op het procesgedrag van benadeelden**
Dijck, G. van, Doorn, C.J.M. van, Tzankova, I.N.
Tilburg, Universiteit van Tilburg – Faculteit der Rechtsgeleerdheid, 2010

- **Jong en illegaal in Nederland; een beschrijvende studie naar de komst en het verblijf van onrechtmatig verblijvende (voormalige) alleenstaande minderjarige vreemdelingen en hun visie op de toekomst**
Staring, R., Aarts, J.
Rotterdam, Erasmus Universiteit Rotterdam, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, 2010
- **Jong en multimediaal; mediagebruik en meningsvorming onder jongeren, in het bijzonder moslimjongeren**
Konijn, E., Oegema, D., Schneider, I., Vos, B. de, Krijt, M., Prins, J.
Vrije Universiteit Amsterdam, Faculteit Sociale Wetenschappen, W O D C
Amsterdam, Beckfield Hall Publishers, 2010
- **Kennis- en informatiepositie van het OM en de ZM met betrekking tot de tenuitvoerlegging en de doelgroep van de PIJ-maatregel**
Verberk, S., Berge, M. ten
Rotterdam, Erasmus Universiteit Rotterdam – Centrum voor Recht en Samenleving, 2010
- **Koude uitsluiting; materiële problemen en onbillijkheden na scheiding van in koude uitsluiting gehuwde echtgenoten en na scheiding van ongehuwd samenlevende partners, alsmede instrumenten voor de overheid om deze tegen te gaan**
Antokolskaia, M.V., Breederveld, B., Hulst, J.E., Kolkman, W.D., Salomons, F.R., Verstappen, L.C.A.
Groningen, Netherlands Institute for Law and Governance, 2010
- **Marktwerking in het forensisch onderzoek; een veldverkenning**
Koops, B.-J., Leukfeldt, R., Hoogenboom, B., Stol, W.
Tilburg, Universiteit van Tilburg, Institute for Law, Technology, and Society, 2010
- **Minder beschikken, meer wikken; de invloed van twee wetten op de werklust van gerechten**
Buruma, Y., Toor, D. van
Radboud Universiteit Nijmegen, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, W O D C
Nijmegen, Wolflegal publishers, 2010
- **Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven 2009; feiten en trends inzake aard en omvang van criminaliteit in het bedrijfsleven**
Amsterdam, TNS NIPO, W O D C, 2010
- **Nationale Drug Monitor; Jaarbericht 2009**
Laar, M.W. van (red.), Cruys, A.A.N. (red.), Ooyen-Houben, M.M.J. van (red.), Meijer, R.F. (red.), Brunt, T. (red.)
Trimbos-Instituut, W O D C
Utrecht, Trimbos-Instituut, 2010
- **Nederlandse antiterrorismeregeling getoetst aan fundamentele rechten; een analyse met meer bijzonder aandacht voor het EVRM**
Kempen, P.H.P.H.M.C. van, Voort, J. van der
Nijmegen, Radboud Universiteit Nijmegen, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, 2010
- **Neurofeedback bij jongens met ADHD, co-morbide stoornissen en een civiel- of strafrechtelijke maatregel**
Nieuwenhuizen, Ch. van, Bink, M., Bongers, I.L., Ruijter, L. de
Geestelijke Gezondheidszorg Eindhoven en De Kempen (GGZE), W O D C (subsidie)
Eindhoven, GGZE, 2010
- **Omvang van huiselijk geweld in Nederland**
Heijden, P.G.M. van der, Cruyff, M.J.L.F., Gils, G.H.C. van
Utrecht, Universiteit Utrecht – Faculteit Sociale Wetenschappen, 2010
- **Op weg naar evenwicht; een onderzoek naar zorgplichten op het internet**
Eijk, N.A.M. van, Engers, T.M. van, Wiersma, C., Jasserand, C.A., Abel, W.
Amsterdam, Universiteit van Amsterdam – Instituut voor Informatierecht (iViR), 2010
- **Opzet enquête financieel-economische criminaliteit en computercriminaliteit**
Sikkel, D.
Leidschendam, Sixtat, 2010
- **Partiële kwaliteitsbepaling RIHG**
Timmermans, M., Kroes, W., Homburg, G.
Amsterdam, Regioplan Beleidsonderzoek, 2010
- **Phishing, kinderporno en advance-fee internet fraud; hypothesen van cybercrime en haar daders**
Faber, W., Mostert, S., Faber, J., Vrolijk, N.
Oss, Faber organisatievernieuwing, 2010
- **Preventieve maatregelen horizontale fraude**
Tromp, N., Snippe, J., Bieleman, B., Bie, E. de
Groningen/Rotterdam, IntraVal, 2010

- **Procevaluatie van YOUTURN: instroomprogramma en stabilisatie- en motivatieperiode; fasen 1 en 2 van de basismethodiek in justitiële jeugdinrichtingen**
Hendriksen-Favier, A., Place, C., Wezep, M. van
Utrecht, Trimbos-instituut, 2010
- **Procevaluatie Wet tijdelijk huisverbod**
Schreijenberg, A., Vaan, K.B.M. de, Vanoni, M.C.,
Homburg, G.H.J.
Amsterdam, Regioplan Beleidsonderzoek, 2010
- **Programma-integriteit en effecten van Stay in Love+; een preventieprogramma voor 12 tot 15 jarige vmbo-scholieren dat partnergeweld beoogt te voorkomen**
Kempes, M.M., Pelt, L. van, Beerthuizen, M.G.C.J., Boom, J.,
Brugman, D.
Utrecht, Universiteit Utrecht – Faculteit Sociale Wetenschappen, 2010
- **Raadsman bij het politieverhoor; invloed van voorafgaande consultatie en aanwezigheid van raadslieden op de organisatie en wijze van verhoren en de proceshouding van verdachten**
Stevens, L., Verhoeven, W.J., Blom, T. (medew.), Bunt, H.G.
van de (medew.), Korenhof, A.N.J. (medew.), Verbaan, J.H.J.
(medew.), Verbeek, R.J. (medew.), Verloop, P.C. (medew.)
Rotterdam, Erasmus Universiteit Rotterdam – Faculteit der
Rechtsgeleerdheid, 2010
- **Rechtsbescherming van uithuisgeplaatsten; een verkennend onderzoek**
Schol, M., Nagtegaal, J., Sibma, F., Brouwer, J., Winter, H.
Groningen, Rijksuniversiteit Groningen, Pro Facto, 2010
- **Salafisme in Nederland; aard, omvang en dreiging**
Roex, I., Stiphout, S. van, Tillie, J.
Amsterdam, Universiteit van Amsterdam, Instituut voor Migratie- en
Etnische Studies, 2010
- **Sharia in Nederland; een studie naar islamitische advisering en geschilbeslechting bij moslims in Nederland**
Bakker, L.G.H., Gehring, A.J., Mourik, K. van, Claessen, M.M.,
Harmsen, C., Harmsen, E.
Nijmegen, Radboud Universiteit Nijmegen, Instituut voor Culturele
Antropologie en Ontwikkelingsstudies, Radboud Universiteit Nijmegen,
Instituut voor Rechtssociologie, 2010
- **Slachtofferschap van huiselijk geweld; aard, omvang, omstandigheden en hulpzoekgedrag**
Hilversum, Intomart GfK, 2010
- **Stand van zaken interdepartementale aanpak huiselijk geweld**
Zwieten, M. van, Biesma, S., Bieleman, B.
Intraval, Groningen/Rotterdam, 2010
- **Strafrechtelijke opsporing en vervolging van vrouwelijke genitale verminking; de Franse praktijk**
Nijboer, J.F., Aa, N.M.D. van der, Buruma, T.M.D.
W O D C, Universiteit Leiden - Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2010
- **Terroristen in detentie; evaluatie van de Terroristenafdeling**
Veldhuis, T.M., Gordijn, E.H., Lindenberg, S.M., Veenstra, R.
Groningen, Rijksuniversiteit Groningen – Faculteit Gedrags- &
Maatschappijwetenschappen, 2010
- **Terug onder begeleiding; onderzoek naar de aard en omvang van de vrijwillige nazorg voor 18+ PIJ'ers**
Homburg, G.H.J., Timmermans, M., Tromp, E.,
Vaan, K.B.M. de
Amsterdam, Regioplan Beleidsonderzoek, 2010
- **The Dutch Collective Settlements Act and Private International Law; aspecten van internationaal privaatrecht in de WCAM**
Lith, H. van
Rotterdam, Erasmus University Rotterdam, School of Law, 2010

- **The Netherlands drug situation 2009; report to the EMCDDA by the Reitox National Focal Point**
 Laar, M. van, Cruts, G., Gageldonk, A. van, Ooyen-Houben, M. van, Croes, E., Meijer, R., Ketelaars, T.
 Trimbos Institute, WODC
 Utrecht, Trimbos Intsitude, 2010
- **To Behave or not to Behave?; een evaluatieonderzoek naar het gedragsprogramma 'Zo gaat dat hier: Behave!' voor de onderbouw van het Voortgezet Onderwijs**
 Tönis, I.C.M., Smit, H., Zoete, J.S. de, Brabander, C.J. de, Lakerveld, J.A. van
 Leiden, Universiteit Leiden, Platform opleiding, onderwijs en organisatie (PLATO), 2010
- **Tussen beheersing en begeleiding; een evaluatie van de pilot 'beschermde opvang risico-AMV's'**
 Kromhout, M.H.C., Liefwaard, T., Galloway, A.M., Beenackers, E.M.Th., Kamstra, B., Aidala, R.
 WODC, Universiteit Utrecht, Willem Pompe Instituut voor Strafrechtswetenschappen
 Den Haag, 2010
- **Verbetertraject Toezicht Jeugd; procesevaluatie van de pilot**
 Drost, V., Jongebreur, W., Reitsma, J.
 Barneveld, Significant, 2010
- **Verzuimkosten werkgevers ten gevolge van huiselijk geweld**
 Visee, H.C., Homburg, G.H.J.
 Amsterdam, Regioplan Beleidsonderzoek, 2010
- **Werken volgens de methode; procesevaluatie 'Handboek Methode Jeugdreclassering'**
 Timmermans, M., Tillaart, J. van den, Homburg, G.
 Amsterdam, Regioplan beleidsonderzoek, 2010

WETENSCHAPPELIJKE PUBLICATIES VAN WODC-MEDEWERKERS

- Aebi, M.F., Aubusson de Cavarlay, B., Barclay, G., Gruszczynska, B., Harrendorf, S., Heiskanen, M., Hysi, V., Jaquier, V., Jehle, J.-M., Killias, M., Lewis, C., Mugellini, G., Savona, E., Shostko, O. & Smit, P.R. (2010). Defining and registering criminal offences and measures, standards for a European comparison. In: J.-M. Jehle & S. Harrendorf (eds.) *Göttingen Studies in Criminal Law and Justice*, Vol. 10.
- Braak, S.W. van den (2010). *Sensemaking software for crime analysis: Sensemaking software voor criminaliteitsanalyse*. Enschede: Gildeprint Drukkerijen. SIKS Dissertation Series 2010-12. Proefschrift Universiteit Utrecht.
- Choenni, R., Dijk, J.J. van & Leeuw, F.L. (2010). Preserving privacy whilst integrating data: Applied to criminal justice. *Information Polity*, 15(1-2), 125-138.
- Choenni, R. & Leertouwer, E. (2010). Public safety mashups to support policy makers. In: K.N. Andersen, E. Francesconi, A. Grönlund and T.M. van Engers (eds) *1st International Conference on Electronic Government and the Information Systems Perspective (EGOVIS), August 31-September 2 2010* (pp. 234-248). Heidelberg: Springer-Verlag.
- Eichelsheim, V.I., Buist, K.L., Dekovic, M., Cook, W.L., Manders, W. & Branje, S.J.T. (2010). Negativiteit in gezinsrelaties van adolescenten met en zonder externaliserend probleemgedrag. *Kind en Adolescent*, 31(3), 131-145.
- Eichelsheim, V.I., Buist, K.L., Dekovic, M., Wissink, I., Frijns, T. & Lier, P.A.C. van (2010). Associations among the parent-adolescent relationship, aggression and delinquency in different ethnic groups: A replication across two Dutch samples. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 45(4), 293-300.
- Eshuis, R.J.J. (2010). Waar ligt de grens? In: *Congressbundel 'de kantonrechter en/of de civiele rechter van de toekomst'* (pp. 31-42).
- Eshuis, R.J.J. (2010). Een verliezer is geen winnaar. *Recht der Werkelijkheid*, 31(2), 6-20.
- Gestel, B. van (2010). Media en criminaliteitsbestrijding. In: E.R. Muller, J.P. van der Leun, L.M. Moerings & P.J.V. van Calster (red.) *Criminaliteit: Criminaliteit en criminaliteitsbestrijding in Nederland* (pp. 353-374). Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Gestel, B. van (2010). Mortgage fraud and facilitating circumstances. In: K. Bullock, R.V. Clarke & N. Tilley (eds.) *Situational Prevention of Organized Crimes* (pp. 111-129). Devon: Willan Publishing.
- Gestel, B. van & Poot, C.J. de (2010). Wijkagent tegen terrorisme. *Crimelink*, 2(3), 22-25.
- Guiaux, M., Voert, M.J. ter & Zwenk, F. (2010). Mediation in echtscheidingszaken: Hoe eerder hoe beter. *Nederlands Vlaams tijdschrift voor mediation en conflictmanagement*, (4), 14-25.
- Hamer, F., Hoest, P. van der, Jong, J.B. de, Keulen, M.T.E. van, Poot, C.J. de, Quast, J.A., Schuijff, M.J. & Wel-Gill, L.M. van (2010). *Symposium Human enhancement: Feiten, labels en ficties: Conclusies kenniskamer en proceedings symposium human enhancement*. Den Haag: Ministerie van Justitie, DAJS. Publicatienummer J-890.
- Hamer, F., Hoest, P. van der, Jong, J.B. de, Keulen, M.T.E. van, Poot, C.J. de, Quast, J.A., Schuijff, M.J. & Wel-Gill, L.M. van (2010). *Symposium Human enhancement: Feiten, labels en ficties: Verslag van de kenniskamer human enhancement*. Den Haag: Ministerie van Justitie, DAJS. Publicatienummer J-2123.
- Harrendorf, S. & Smit, P.R. (2010). Chapter 6: Resources, performance and punitivity. In: S. Harrendorf, M. Heiskanen & S. Malby (eds.), *International Statistics on Crime and Justice* (pp. 113-151). Helsinki: Heuni. Heuni Publication Series 64.
- Hengst, M. den & Poot, C.J. de (2010). Slimmer opsporen. In: N. Kop & P.W.E.M. Tops (red.) *Toestand en toekomst van de opsporing* (pp. 169-189). Den Haag: Elsevier – Stapel en De Koning.
- Horst, R.P. van der (2010). De toepassing van sociale netwerk-analyse in een forensisch psychiatrisch centrum. *Panopticon*, (2), 26-41.
- Horst, R.P. van der, Sniijders, T., Völker, B. & Spreen, M. (2010). Social interaction related to the functioning of forensic psychiatric inpatients. *Journal of Forensic Psychology Practice*, 10(4), 339-359.
- Jong, D. de & Kruisbergen, E.W. (2010). Opsporen onder dekmantel. *CIROC Nieuwsbrief*, 10(1), 4-5.

- Kaal, H.L. (2010). Verslag NVK-studiemiddag 'Een vergeten doelgroep? Over criminologisch onderzoek naar mensen met een verstandelijke beperking'. *De Criminoloog*, 3(6), 5-6.
- Kaal, H.L., Wits, E. & Ooyen-Houben, M.M.J. van (2010). Zorg als bijzondere voorwaarde voor justitiabelen met triple-problematiek. *Proces*, (2), 96-107.
- Kalidien, S., Choenni, R. & Meijer, R. (2010). Crime Statistics On Line: Potentials and challenges. In: S.A. Chun, R. Sandoval & A. Philpot (eds.) *Public Administration Online : Challenges and opportunities, proceedings of the 11th Annual International Conference on Digital Government Research, DG. O 2010, Puebla, Mexico, May 17-20* (pp. 131-137). New York: ACM Press, California: Digital Government Research Center.
- Kempes, M.M., Vries, H. de, Engeland, H. & Matthys, W. (2010). Children's aggressive responses to their peer's neutral behavior: A form of unprovoked reactive aggression. *Psychiatry Research*, 176(2-3), 219-223.
- Kleemans, E.R. (2010). Georganiseerde Criminaliteit. In: E.R. Muller, J.P. van der Leun, L.M. Moerings & P.J.V. van Calster (red.) *Criminaliteit: Criminaliteit en criminaliteitsbestrijding in Nederland* (pp. 113-132). Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Kleemans, E.R., Soudijn, M. & Weenink, A. (2010). Situational crime prevention and cross-border crime. In: K. Bullock, R.V. Clarke & N. Tilley (eds.) *Situational prevention of organised crimes* (pp. 17-34) Abingdon: Willan Publishing. Crime Science Series.
- Klein Haarhuis, C.M. (2010). Recht... op het doel af? Over nut en noodzaak van ex ante analyses bij de totstandbrenging van wetgeving. *Regelmaat*, 25(2), 65-79.
- Klein Haarhuis, C.M. & Jongste, W.M. de (2010). Reconstructing and assessing the evaluation logic of the Dutch Closed Criminal Cases Evaluation Commission: Report of a meta-evaluation. *Evidence & Policy*, 6(4), 483-503.
- Klein Haarhuis, C.M. & Velthoven, B.C.J. van (2010). *Legal aid and legal expenses insurance, complements or substitutes? The case of The Netherlands*. Leiden: Leiden University, Department of Economics. Research Memorandum, 2010.02
- Kogel, C.H. de, Kromhout, M.H.C. & Smit, M. (2010). Maatschappelijke preventie van eergeerelateerd geweld. *Justitiële Verkenningen*, 36(8), 126-139.
- Koppen, M.V. van (2010). Georganiseerde criminaliteit: Oud gedaan, jong geleerd? *Kennislink* www.kennislink.nl/publicaties/georganiseerde-misdaad-oud-gedaan-jong-geleerd. publicatiedatum 11 februari 2010.
- Koppen, M.V. van & Koppen, P.J. van (2010). Alibi's. In: P.J. van Koppen, H.L.G.J. Merckelbach, M. Jelicic & J.W. de Keijser (red.) *Reizen met mijn rechter: Psychologie van het recht* (pp. 439-448). Deventer: Kluwer.
- Koppen, M.V. van, Poot, C.J. de & Blokland, A.A.J. (2010). Comparing criminal careers of organized crime offenders and general offenders. *European Journal of Criminology*, 7(5), 356-374.
- Koppen, M.V. van, Poot, C.J. de, Kleemans, E.R. & Nieuwbeerta, P. (2010). Criminal trajectories in organized crime. *British Journal of Criminology*, 50(1), 102-123.
- Kraats, K. van der, Croes, M.T., Klijn, A. & Diephuis, B. (2010). *Magistrale perspectieven: De Raio's anno 2010: Resultaten van de Raio-enquête, uitgevoerd in het kader van het vijftigjarig bestaan van SSR*. Zutphen: SSR.
- Kromhout, M. (2010). The social position of Moroccans in the Netherlands. In: *Actes du colloque 'Quarante ans d'émigration marocaine en Hollande, Bilan et perspectives'* (pp. 49-65). Rabat: Institut Universitaire de la Recherche Scientifique.
- Kromhout, M., Leun, J.P. van der & Wubs, H. (2010). Working in the shade: Irregular migrant workers in the Netherlands. In: M. Shechory, S. Ben-David, & D. Soen (eds.) *Who pays the price? Foreign workers, society, crime and the law* (pp. 241-254). New York: Nova Science Publishers.
- Kruisbergen, E.W. & Jong, D. de (2010). Undercovermethoden na de Wet BOB: Openheid over een verborgen opsporingsinstrument. *Nederlands Juristenblad (NJB)*, 87(6), 341-347.
- Laan, A.M. van der & Schans, C. van der (2010). Delinquente meisjes, zijn ze anders dan jongens? Risico- en beschermende factoren bij jongeren die een basisraadsonderzoek ondergaan. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 49(4), 149-162.
- Laan, A.M. van der (2010). Risico- en beschermende factoren voor delinquentie: Verandering per levensfase en over de levensfasen onevenredig verdeeld. In: T.A.H. Doreleijers, J.M. ten Voorde & M. Moerings (red.) *Strafrecht en forensische psychiatrie voor 16-23-jarigen* (pp. 51-68). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

- Laan, A.M. van der, (2010). Weerspanningheid als een algemene verklaring voor de averechtse werking van sanctioneren. In: M. Althof & J.A. Nijboer (red.). *Zoeklicht op geweld. Sociale conflicten in het publieke domein*. Den Haag, Boom Juridische uitgevers, pp. 249-270.
- Laan, A.M. van der, Veenstra, R., Bogaerts, S., Verhulst, F.C., Ormel, J., (2010). Serious, Minor and Non-delinquents in early adolescence. The impact of cumulative risk and promotive factors. The TRAILS study Journal of Abnormal Child Psychology. 2010, Vol 38 (3): 339-351.
- Laan, P.H. van der, Smit, M., Busschers, I. & Aarten, P. (2010). *Cross-border trafficking in human beings: Prevention and intervention strategies for reducing sexual exploitation*. www.campbellcollaboration.org.
- Leerkes, A.S. & Kulu-Glasgow, I. (2010). Prijs van de liefde? Over de gevolgen van de verhoging van inkomenseis bij 'gezinsvormende' partnernigratie naar Nederland. *Migrantenstudies*, 26(4), 323-343.
- Leeuw, F.L. (2010). Benefits and costs of evaluation-an essay. *Zeitschrift für Evaluation*, 9(2), 211-229.
- Leeuw, F.L. (2010). Evidence based criminaliteitsbeleid en evaluatieonderzoek. *Cahiers Politiestudies*, 2010-4(17), 53-68.
- Leeuw, F.L. (2010). Evidence-based criminaliteitsbeleid en evaluatieonderzoek. In: A. Raes et al. (red.), *Strafrechtelijk beleid: Beleidsvoering, evoluties en uitdagingen* (pp. 111-131). Brussel: Politeia.
- Leeuw, F.L. & Gils, G.H.C. van (2010). Over benutting van beleidsevaluaties bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken. In: H. Aardema et al. (red.) *Meerwaarde van de bestuurskunde* (pp. 165-173). Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.
- Leeuw, F.L. & Gils, G.H.C. van (2010). *Leren van evalueren: Onderzoek naar het gebruik van evaluatieonderzoek bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken*. Den Haag: Ministerie van Buitenlandse Zaken.
- Leeuw, F.L., Willemsen, F. & Jongste, W.M. de (2010). Over het belang van feitenonderzoek bij de voorbereiding en evaluatie van wetgeving. *RegelMaat*, 25(2), 51-65.
- Leun, J.P. van der, Kromhout, M. & Easton, M. (2010). Criminaliteit, migratie en etniciteit: Nieuwe richtingen in een complex onderzoeksterrein. *Tijdschrift voor Criminologie*, 52(2), 107-121.
- Memon, A., Fraser, J., Colwell, K., Odinet, G. & Mastroberardino, S. (2010). Distinguishing truthful from invented accounts using reality monitoring criteria. *Legal & Criminological Psychology*, 15(2), 177-194.
- Ooyen-Houben M.M.J. van, Gageldonk, A. van & Meijer, S. (2010). Hoe is de verslavingszorg georganiseerd? In: *Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid*. Bilthoven: RIVM. www.nationaalkompas.nl\ Nationaal Kompas Volksgezondheid\Zorg\Geestelijke gezondheidszorg\ Verslavingszorg. publicatiedatum 23 juni 2010.
- Poot, C.J. de (2010). Kennisgestuurd rechercheren: Evidence based onderzoek voor de opsporingspraktijk. *Cahiers Politiestudies*, 2010-4(17), 103-125.
- Poot, C.J. de & Sonnenschein, A. (2010). Jihadistisch terrorisme in Nederland. *CIROC Nieuwsbrief*, 10(26), 2.
- Poot, C.J. de & Koppen, P.J. van (2010). Het opsporingsonderzoek. In: P.J. van Koppen, H. Merckelbach, M. Jelicic & J. W. de Keijser (red.) *Reizen met mijn rechter. Psychologie van het recht* (pp. 175-202). Deventer: Kluwer.
- Schikhof, Y., Mulder, I. & Choenni, R. (2010). Who will watch (over) me? Humane monitoring in dementia care. *International Journal of Human-Computer Studies*, 68(6), 410-422.
- Smit, P.R. (2010). The Netherlands. In: M. Aebi (ed.) *Crime and Punishment around the world, Volume 4: Europe*. ABC-Clio.
- Smit, P.R. & Harrendorf, S. (2010). Chapter 5: Responses of the Criminal Justice System. In: S. Harrendorf, M. Heiskanen & S. Malby (eds.), *International Statistics on Crime and Justice* (pp. 87-11) Helsinki: Heuni. Heuni Publication Series 64.
- Temürhan, M. & Choenni, R. (2010), Lessons learned from forecasting in the world of justice In: *Proceedings ICMS 2010, International Conference on Modelling, Simulation and Control, November 2-4, Cairo, Egypt* (pp. 77-81). Los Almitos, USA: IEEE Press.
- Tenneij, N.H., Didden, R. & Koot, H.M. (2010). Predicting change in emotional and behavioural problems during inpatient treatment in client with mild ID. *Journal of Applied Research in Intellectual Disability*, 24(2), p. 142-149.

- Tollenaar, N. (2010). Jeugdige veelplegers in de monitor veelplegers. In: F. Gazan, C. De Craim, & E. Traets (red.) *Jeugddelinquentie: Op zoek naar passende antwoorden* (pp. 157-167). Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.
- Vaessen, J. & Leeuw, F.L. (2010). Interventions as theories: Closing the gap between evaluation and the disciplines. In: J. Vaessen & F.L. Leeuw (eds.) *Mind the gap: Perspectives on policy evaluation and the social sciences* (pp. 141-171). New Brunswick, London: Transaction Publishers.
- Vanderveen, G.N.G. & H.L. Kaal (2010). Naar hetzelfde kijken, maar iets anders zien: Omwonenden en cliënten van daklozenopvang over overlast. In: G.K. Schoep, C.P.M. Cleiren, J.P. van der Leun & P.M. Schuyt (red.) *Vervlechting van domeinen: Opstellen aangeboden aan prof. mr. J.L. de Wijkerslooth* (pp. 151-160). Deventer: Kluwer.
- Veen, H.C.J. van der & Bogaerts, S. (2010). Het landelijk onderzoek huiselijk geweld 2010: De methode en de belangrijkste resultaten. *Justitiële Verkenningen*, 36(8), pp 33-45.
- Voert, M.J. ter (2010). Op zoek naar grenzen van marktwerking: Mag een notaris samenwerken met een bank? In: N. Doornbos, N. Huls & W. van Rossum (red.). *Rechtspraak van buiten*. (pp. 177-184). Deventer: Kluwer.
- Wagen, W. van der, Daalder, A.L. & Bijleveld, C. (2010). Geld, spanning en aandacht: een verkennende studie naar hoogopgeleide prostituees in Nederland. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 34(3), 129-142.
- Wartna, B.S.J. (2010). *Voortgangsbericht Recidivestudies*.
- Wermink, H., Blokland, A., Nieuwbeerta, P., Nagin, D. & Tollenaar, N. (2010). Comparing the effects of community service and short-term imprisonment on recidivism: A matched samples approach. *Journal of Experimental Criminology*, 6(3), 325-349.
- Wijkhuijs, V. (2010). Ambtelijke respons op rechterlijke uitspraken: De minister, de rechter en de beleidsambtenaar. *Bestuurswetenschappen*, 69(2), 19-35.
- Wingerden, S. van, Alberda, D.L., Moerings, M., Wartna, B.S.J. & Wilsem, J. van (2010). Recidivecijfers na verblijf Exodus, Door, Moria of ontmoeting. In: *Recidive en nazorg*. Den Haag: Boom.
- Wolters, G. & Odinet, G. (2010). Zijn zekere getuigen betrouwbare getuigen? In: P.J. van Koppen, H. Merckelbach, M. Jelicic & J. W. de Keijser (red.) *Reizen met mijn rechter. Psychologie van het recht* (pp. 529-538). Deventer: Kluwer.

Bedrijfsvoering

Personeel

Op 31 december 2010 waren 109 medewerkers in dienst bij het w o d c, van wie 67 in de formatie (met een fifty-fifty verdeling van mannen en vrouwen) en 42 op tijdelijke basis.

Productiegegevens

In het verslagjaar zijn 8 nummers in de reeks *Justitiële Verkenningen* verschenen, 102 onderzoeksrapporten uitgebracht, 7 bijeenkomsten en 3 interne bijeenkomsten georganiseerd.

In 2010 zijn 75 (door w o d c 'ers geschreven) artikelen gepubliceerd, waarvan ongeveer de helft peer-reviewed. Via de Infodesk van het w o d c zijn iets meer dan 700 informatievragen binnengekomen en beantwoord. Voorts zijn ruim 328.000 unieke bezoeken op w o d c-web-sites geweest.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim in 2010 is bij het w o d c toegenomen van 2,4% naar 3,1%. Deze stijging werd veroorzaakt door enkele langdurig zieken, met een niet-werkgerelateerd verzuim.

Huisvesting

Het w o d c is gehuisvest op de 3e etage in de Terminal Noord aan de Schedeldoekshaven 131 te Den Haag. In het gebouw zijn voldoende vergaderfaciliteiten aanwezig. Daarnaast is een multifunctionele zaal voor bijvoorbeeld lunchlezingen en (kleine) congressen met een maximale capaciteit van 40 mensen voorhanden ('t Vlak).

Het gebouw is op een steenworp afstand van het Centraal Station Den Haag gelegen en daardoor eenvoudig met het openbaar vervoer te bereiken.

Wij zijn ook bereikbaar met de auto. Er is echter geen eigen parkeergelegenheid. Er is wel een openbare parkeergarage (betaald parkeren) tegenover de ingang van Terminal Noord.

Opleidingsprogramma

In het afgelopen jaar werden de w o d c-medewerkers in de gelegenheid gesteld hun kennis en ervaring te ontwikkelen door het volgen van cursussen, trainingen en workshops.

Promovendi in 2010

In het verslagjaar is een medewerker van het w o d c gepromoveerd. Dit is:

- Dr. S.W. van den Braak op *Sensemaking software for crime analysis*. Proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor aan de Universiteit Utrecht.

Organisatie

Directeur WODC

Prof. dr. F.L. (Frans) Leeuw
(070) 370 65 56
f.leeuw@minjus.nl

Directiesecretaresse

Mw. E. (Elise) Nijman
(070) 370 74 02
e.nijman@minjus.nl

Hoofd onderzoekafdeling Criminaliteit, Rechtshandhaving en Sancties (CRS)

Prof. dr. E.R. (Edward) Kleemans
(070) 370 65 50
e.r.kleemans@minjus.nl

Hoofd onderzoekafdeling Rechtsbestel, Wetgeving, Internationale en vreemdelingenaangelegenheden (RWI)

Mw. dr. M. (Monika) Smit
(070) 370 43 61
m.smit@minjus.nl

Hoofd Extern Wetenschappelijke Betrekkingen (EWB)

Mw. drs. A.L. (Annelies) Daalder
(070) 370 74 75
a.daalder@minjus.nl

Hoofd Statistische Informatievoorziening en Beleidsanalyse (SIBa)

Dr. ir. R. (Sunil) Choenni
(070) 370 72 06
r.choenni@minjus.nl

Hoofd Documentaire Informatievoorziening (DIV)

P.F.M. (Paul) Platenburg
(070) 370 74 91
p.f.m.platenburg@minjus.nl

Hoofd Bedrijfsbureau

J.W. (Jan) Hoogduijn
(070) 370 61 37
j.w.hoogduijn@minjus.nl

Algemeen secretariaat

(070) 370 65 61
wodc@minjus.nl

Redactie *Justitiële verkenningen*

Drs. M.P.C. (Marit) Scheepmaker, *hoofdredacteur*
(070) 370 71 47
m.scheepmaker@minjus.nl

WODC Informatiedesk (de 'Infodesk')

Statistische en documentaire informatie is via e-mail
bereikbaar op wodc-informatiedesk@minjus.nl

WODC op internet

www.wodc.nl
C.J. (Hans) van Netburg, *redacteur*
(070) 370 69 19
c.j.van.netburg@minjus.nl

Algemeen e-mailadres

wodc@minjus.nl

Bezoekadres

Gebouw 'Terminal Noord'
Schedeldoekshaven 131
2511 EM Den Haag

Postadres

Postbus 20301
2500 EH Den Haag

